

Sensorveiledning LUMSP40419-1 22V

Kort om emnet:

Emnet består av to teoretiske delemner: lese- og skrivevansker og matematikkvansker. Studentene har på forhånd fått vite at eksamen er case. De har ikke fått vite om det er ett eller flere, men studentene har fått vite gjennom hele semesteret at de ikke kan velge bort en av emnets hovedvansker ved eksamen. Undervisningen dette semesteret har bestått av fire samlinger, to av de på zoom og to av de på campus.

For mer om emnet, les emnebeskrivelsen: [LUMSP40419 Spesifikke lærevansker: forebygging, kartlegging og tiltak \(Vår 2022\) – Høgskolen i Østfold \(hiof.no\)](#)

Kriterier ved sensurering:

- Oppgaveteksten besvares
- Redegjørelse for sentrale begreper og teori
- Belegg for det som skrives i form av henvisninger
- Viser teoretisk kunnskap innenfor emnet i tråd med pensum og relevant litteratur.
- Oppgaven består av et case som handler om en elev som er kartlagt noe av skolen mht mistanke om lese- og skrivevansker og matematikkvansker. Vekting for de to oppgavedelene er lik, antall ord for hver oppgavedel skal oppgis. Den samlede besvarelsen skal være på 1500-2000 ord eksklusive forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. Innholdsfortegnelse er ikke nødvendig, men de får ikke trekk om de har det med.
- Kandidaten skal følge reglene for American Psychological Association (APA-stilen), APA 7.
- Begge oppgavedelene må vurderes bestått, dersom en av oppgavene vurderes til stryk vurderes besvarelsen i sin helhet til stryk.
- Kandidatene velger selv om de ønsker å oppgi referanselisten separat til hver oppgavedel eller samlet mot slutten. Dette vil ikke få utslag under sensur.

Graden av hvor godt kriteriene er nådd avgjør karakter ifr. generell og fagspesifikk karakterskala.

Fagspesifikke karakterbeskrivelse

Karakter	Generell beskrivelse	Fagspesifikk beskrivelse
A	Fremragende prestasjon som skiller seg klart ut. Kandidaten viser særlig god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.	Kandidaten viser høyt kunnskapsnivå, særdeles god oversikt over emnerelevant litteratur og forståelse for emnets spesialpedagogiske område. Kandidaten viser brede og solide kunnskaper om emnet, samt evne til kritisk reflektert og/eller original anvendelse av disse. Begreper, teorier og empirisk kunnskap anvendes

		sikkert, og drøftingen bæres opp av analytiske problemstillinger. Framstillingen er klart resonnerende og argumentativ, og det er korrekt bruk av referanser og kildehenvisninger.
B	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten viser en meget god oversikt over emnerelevant litteratur, og demonstrerer god forståelse for og selvstendig anvendelse av kunnskaper inn emnet. Begreper, teorier og empirisk kunnskap anvendes selvstendig i drøfting, og framstillingen er resonnerende og argumentativ, samt korrekt bruk av referanser og kildehenvisninger.
C	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene	Kandidaten viser en ryddig og god oversikt over emnerelevant litteratur, og viser god oversikt over emnets kunnskapsstoff. Relevante begreper, teorier og empirisk kunnskap brukes i drøftingen. Besvarelse viser svakheter når det gjelder presisjon i begrepsbruk og evne til analytisk anvendelse av kunnskapen, spesialpedagogisk resonnement og argumentasjon.
D	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten kan gjøre rede for deler av den emnerelevante litteraturen, men viser ujevne kunnskaper eller lite faglig selvstendighet. Besvarelsen preges av gjengivelse og i liten grad drøfting av teorier, begreper og empirisk kunnskap, samt upresis og til dels feilaktig begrepsbruk.
E	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten viser noe kunnskap om, men svært mangelfull oversikt over emnerelevant litteratur. Prestasjonen er tilstrekkelig og innfrir minimumskravene sett i forhold til emnets læringsmål, men heller ikke mer. Begreper og teorier er til dels feilaktig gjengitt, og det er ingen relevant drøfting av oppgitte problemstillinger.
F	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimums-kravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.	Kandidaten har kun svært overflatisk oversikt og den relevante emnelitteraturen og viser store hull i kunnskapen om emnets sentrale temaer. Prestasjonen oppfyller ikke minimumskravene i forhold til emnets læringsmål, verken teoretisk eller empirisk.

Eksamensoppgavene 1 a og b er gitt med utgangspunkt i følgende case:

Martin er elev på 4. trinn. De siste årene har Martin vist bekymringsfulle resultater på kartleggingsprøver i matematikk og lesing, og har ligget under kritisk grense på de nasjonale kartleggingsprøvene til Udir. Som Martins kontaktlærer er du bekymret for hans utvikling i matematikk og lesing, og bestemmer deg derfor for å kartlegge Martin mer. Du kartlegger Martin med Regnefaktaprøven hvor han skårer på 10. persentil, og gjennomfører derfor Ostads strategiobservasjon, og resultatene fra denne øker din bekymring for Martin i matematikk. I lesing gjennomføres Ordkjedetesten og Carlstens leseprøve. Martin skårer i stanine 2 på Ordkjedetesten og målt med Carlsten har Martin en lesehastighet på 23 ord/min,

og alle leseforståelsesoppgavene er feil. Sammen med spesialpedagog drøfter du resultatene, og du ønsker derfor å supplere kartleggingen med Språk 6-16. På Språk 6-16 skårer han under bekymringsgrensen på deltestene som måler leseflyt, arbeidsminne og fonologisk bevissthet.

1a) Gjør en samlet vurdering av kartleggingsresultatene, både innenfor lesing og regning, redegjør kort for hvordan du ville kartlagt videre og begrunn gjennom dette hvilke vansker du er bekymret for at Martin kan ha.

En god besvarelse her definerer matematikkvansker (bør for eksempel ha med ICD-10, DSM5, deler opp i dyskalkuli/spesifikke matematikkvansker og lavt-presterende elever). Ulike årsaker har også sammenheng med diagnosedefinisjonen i ICD-10 og DSM5, at dyskalkuli/spesifikke matematikkvansker ikke skyldes generelle evner, manglende opplæring, osv. En god besvarelse gjør rede for begrepet lese- og skrivevansker, og aktuelle definisjoner i overensstemmelse med pensum, f.eks. dysleksidefinisjonen til Lyon, Shaywitz & Shaywitz (2003). Gode besvarelsen redegjør kort for hva testresultatene kan bety og knytter dette til sin redegjørelse av vanskene/kjennetegn på vansker.

Kartlegging innenfor lesing og matematikk er kjent for studentene, og testene som er nevnt i case er gjennomgått i forelesninger. En god besvarelse viser god innsikt når det gjelder kvalitetsvurderinger i kartleggingsprøver generelt, og hvilke konsekvenser dette får for slutningene vi trekker av resultatene. Videre vil en sterk (altså bedre enn god) besvarelse kunne presist anvende begreper knyttet til validitet og reliabilitet, og de greier også koble resultatene fra de nevnte kartleggingsverktøyene i case ettersom skolen bruker utfyllende kartlegging vil den samlede vurderingen av nevnte tester i case kunne være en riktig vurdering mht mistanke om dysleksi og matematikkvansker. Besvarelser vurdert for toppkarakterene karakteriseres av kvalitetsvurderinger i kartlegging, og hvordan man forholder seg til dette i praksis når man foretar beslutninger basert på kartleggingsresultater. Studenten beskriver med høyt presisjonsnivå kvaliteten på de nevnte kartleggingsprøvene og kan tolke hva resultatene faktisk innebærer.

Besvarelsen bør også legge ved kjennetegn på matematikkvansker og lese- og skrivevansker, og se disse i sammenheng med det disse kartleggingsresultatene viser. Når det gjelder identifisering bør de trekke fram utvikling av matematikk- og leseutvikling, og at elever kan identifiseres når elever avviker fra denne. Det har også vært gjennomgått ulike typer kartlegginger – både generelt om kartlegging, ulike typer kartlegging, kvalitetskriterier ved kartlegging, men også helt konkrete kartleggingsprøver i matematikk. Det vil også være en styrke dersom kandidatene reflekterer over hva case ikke har informasjon om, men hva vi trenger mer informasjon om/tilleggskartlegging. F.eks.. samtale med elev og foreldrene. Dette trengs det ikke en lang redegjørelse av, men holder med en setning eller to.

En god besvarelse trekker også inn komorbiditet, og viser f.eks. til meta-analysen til Joyner og Wagner (2020) som ble gjennomgått siste forelesning før eksamen. Altså kan denne brukes også som begrunnelse for hvorfor det er helt nødvendig å kartlegge lesing når vi er bekymret for om elever kan ha matematikkvansker. Det forventes ikke at studenter diskuterer metodisk

hvordan man har tilnærmet seg komorbidiet, men dersom noen gjør dette og viser til relevantpensum, se under på listen, er dette en særdeles styrke.

Pensum som er relevant for denne besvarelsen (NB! Det forventes ikke at studentene viser til alle, men sterke besvarelser bør vise bredde og presisjon i anvendelse av litteratur)

Aunio, P. & Niemivirta, M. (2010). Predicting children's mathematical performance in grade one by early numeracy. Learning and Individual Differences, 20, 427-435

En longitudinell undersøkelse som tar for seg prediksjoner av matematiske ferdigheter, sammenhengen mellom tidlige og senere ferdigheter, og har også med ulike aspekter/domener/ferdigheter som predikerer utvikling.

Aunio, P. & Räsänen, P. (2015). Core numerical skills for learning mathematics in children aged five to eight years - a working model for educators. European Journal of Early Childhood Education Research.

Dette er en modell, delt inn i fire ferdigheter (telling, relasjonelle ferdigheter, grunnleggende aritmetiske ferdigheter og symbols/ikke-symbols tallforståelse). Denne er grundig gjennomgått, den er også gjennomgått med et kritisk blikk, de gode besvarelsene vil også trekke fram det.

Göbel, S.M., Watson, S.E., Lervåg, A., & Hulme, C. (2014). Children's arithmetic development: It is number knowledge, not the approximate number sense, that counts. Psychological science, 25(3), 798-798

Høien, T. & Lundberg, I. (2012). Dysleksi: Fra teori til praksis. 5. utg. Kapittel 1, 2, 3 og 8. Oslo: Gyldendal Akademisk. (ca 160 sider)

Joyner, R.E. & Wagner, R.E. (2020). Co-occurrence of reading disabilities and math disabilities: a meta-analysis. Scientific studies of reading, 24(1), 14-22.

Koponen, T, Aro, M., Poikkeus, A-M., Niemi, P., Lerkkanen, M-K., Ahonen, T., & Nurmi, J.E. (2018). Comorbid fluency difficulties in reading and math: Longitudinal stability across early Grades. Exceptional Children, 84(3), 298-311.

Lyon, G.R., Shaywitz, S.E., & Shaywitz, B.A. (2003). Defining Dyslexia, Comorbidity, Teachers' Knowledge of Language and Reading. A Definition of Dyslexia. Annals of Dyslexia, 53, 1-14. (15 sider)

Lopez-Pedersen, A., Mononen, R., Korhonen, J., Aunio, P., & Melby-Lervåg, M. (2020). Validation of an Early Numeracy Screener for First Graders. Scandinavian Journal of Educational Research

Validering av et kartleggingsverktøy, her kan de finne informasjon over hvilke områder innenfor matematikkferdigheter som bl.a. bør kartlegges.

Chu, F.W., vanMarle, K., & Geary, D.C. (2016). Predicting children's reading and mathematics achievement from early quantitative knowledge and domain-general cognitive abilities. Frontiers in Psychology, 7, 1-14.

Pennington, B.F. (2005). From single to multiple deficit models of developmental disorders. *Cognition*, 101,(2), 385-413. **NB! Denne forventes ikke anvendt, men vil kunne være et pluss dersom noen diskuterer komorbiditet ved å trekke fram denne.**

Purpura, D.C., & Lonigan, C.J. (2015) Early Numeracy Assessment: The Development of the Preschool Early Numeracy Scales. *Early Education and Development*, 26, (2), 286-313.

Bakgrunns litteratur som er anbefalt i tillegg til pensum:

Ostad, S. A. (2013): Strategier, strategiobservasjon og strategiopplæring - Med fokus på elever med matematikkvansker, 2. utgave. Trondheim: Lærebokforlaget A/S. (83 s.)

Dette er IKKE pensum. Kan gjerne brukes i tillegg til, men besvarelser som i hovedsak lener seg på denne når de definerer matematikkvansker er svak. Den kan derimot brukes når det gjelder kartlegging.

Helt til slutt – Riikka Mononen og jeg har skrevet et bokkapittel i den nye utgaven av Spesialpedagogikk. Dette er bakgrunnsinformasjon å regne, og skal ikke være hovedkilde i en besvarelse. Studentene har blitt bedt om å bruke dette kapitlet som et grunnlag for å forholde seg til pensum.

Oppgave 1 b)

Før du henviser til PPT, hvilke tiltak innenfor lesing og regning ville du vurdert Martins utbytte av?

Årsaker og kjennetegn på dysleksi er sentralt i pensum. Likeledes komponenter i leseforståelse og leseforståelsesvansker. Det gjelder også kartlegging, forebygging og tiltak knyttet til lesevansker, med vekt på LOGOS-testen. Pensum dekker også lesevansker hos studenter og voksne. Det har vært relativt lite fokus på skrivevansker.

Studentene må vise at de er kjent med forskning på temaet lese- og skrivevansker. Ulike forskningsdesign/forskningsmetoder er gjennomgått, men er ikke eksplisitt nevnt i emnebeskrivelsen. Det er et pluss om studentene tar det med, men bør ikke trekke ned dersom det ikke er nevnt.

Sterke besvarelser trekker inn aspekter som domenegenerelle og domenespesifikke faktorer, og at tiltak i skolen i en bekymringsfase bør rettes mot domenespesifikke faktorer. I besvarelsen bør de vise til tiltak eller informasjon fra meta-analyser som har vist seg å ha effekt, og så bør de også redegjøre for hvilke aspekter ved disse intervensjonene som de ønsker å vektlegge (f.eks. eksplisitte instruksjoner, intervensjonsstyrke, samarbeidslæring, trekke ut informasjon fra prediksjonsstudier og meta-analysen som er på pensum om hvilke ferdigheter som bør styrkes).

En meget god besvarelse vil også kunne trekke inn rammeverket RTI (response to intervention) for hvordan elevene kan følges opp etter endt tiltak, og også problematisere hvordan man kan opprettholde effekten av tiltak etter endt intervensjon.

Noen besvarelser vil muligens trekke inn styringsdokumenter som lovverk, læreplan, f.eks. §1-4 og retten til intensiv støtte. Dette er helt fint, men må ikke ta for stor plass. Det samme med spesialundervisningens tiltakskjede, her kan man nevne at dette er et ledd i bekymringsfasen, men det skal ikke redegjøres for og brukes mye plass på.

Pensum som er relevant for å besvare oppgavens del b:

Noen vil nok også bruke noen av kildene fra oppgavens 1a, men i tillegg kan dette være relevant:

Allington, R. L. (2012). *What really matters for struggling readers. 3rd Ed.* N.J: Pearson. (ca 200 sider)

Bailey, D.H., Duncan, G.J., Odgers, C.L., Yu, W. (2017). Persistence and Fadeout in the Impacts of Child and Adolescent Interventions, *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 10 (1), 7-39

Bråten, I. (2007). Leseforståelse - komponenter, vansker og tiltak. I: Bråten, I. (Red.) *Leseforståelse. Lesing i kunnskapssamfunnet - teori og praksis* (s.45-81). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag (35 sider)

Dennis, M.S., Sharp, E., Chovanes, J., Thomas, A., Burns, R.M, Cister, B., & Park, J. (2016). A meta-analysis of empirical research on teaching students with mathematical learning disabilities. *Learning Disabilities Research & Practice*, 31 (3), 156-168.

Høien, T. (2007). *LOGOS-håndbok*. Bryne: Logometrica. (LOGOS-kurset inkluderer nedlastningsmuligheter) (ca 200 sider)

Lyster, Solveig-Alma Halaas; Lervåg, Arne & Hulme, Charles (2016). Preschool morphological training produces long-term improvements in reading comprehension. *Reading and writing*, 29, 1269-1288 . ISSN 0922-4777 (19 sider)

Høien, T. & Lundberg, I. (2012). *Dysleksi: Fra teori til praksis. 5. utg.* Kapittel 1, 2, 3 og 8. Oslo: Gyldendal Akademisk. (ca 160 sider)

Pressley M. og Allington R.L.: *Reading Instruction that Works: The Case for Balanced Teaching*, third Ed. (s.83-112). New York: Guilford. (29 sider)